

ÚTMUTATÓ SZAKMAI GYAKORLATOKHOZ TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓK, ISKOLAI SZAKVEZETŐK, GYAKORLATVEZETŐ OKTATÓK SZÁMÁRA

Pedagógiai megfigyelés - Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés
(THE_00373_N/L_3_G), 45/15 óra, 3 kredit, gyakorlati jegy

3. félév

Felelős oktató: Dr. Podlovics Éva Livia, Tokaj-Hegyalja Egyetem, Sárospataki Comenius Campus

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK:

- A szakmai gyakorlatok működésének oktató felelőse a munkáját a gyakorlóléhelyek intézményi vezetőivel szoros munkakapcsolatban végzi.
- A hallgatók *egyéni* szakmai gyakorlatát egy *iskolai szakvezető* (gyakorlóléhelyi tanító), a *csoportos* gyakorlatot egy gyakorlatvezető egyetemi oktató vezeti, a következőkben szükség esetén mindkét felet összefoglaló néven gyakorlatvezetőnek (gyakorlatvezetőknek) nevezzük.
- A tantárgy komplexitásának következtében a *gyakorlatvezető egyetemi oktató egyúttal a tantárgyi oktatási tevékenység egyszemélyi felelőse is.*
- A *hallgató* szakmai gyakorlatához szükséges előírásokat – köztük a szakmai gyakorlatok útmutatóit mellékleteikkel – az Egyetem honlapján tanulmányozhatja (Hallgatóinknak/Szakmai gyakorlatok/Tanítók)
- A hallgatónak a dokumentumok határidőben történő benyújtása, mennyiségi és minőségi szempontból való feldolgozása a kurzus eredményes befejezéséhez és a 4. Félév Szakmai gyakorlat 4 (korábban Pedagógiai megfigyelés 2. Fókuszban a tanítás, mikrotanítás) című kurzus felvételéhez szükséges.

Eljárás levelező tagozaton:

a) a levelező tagozatos hallgatókkal dolgozó gyakorlatvezetők feladatai megegyeznek a nappali képzésben résztvevőkével.

Az alábbiakban található a tanító szak szakmai gyakorlatának egyszerűsített tantervi modulja.

TANÍTÓ SZAK SZAKMAI GYAKORLATA										
	félévek									
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Szakmai gyakorlat 3. (Pedagógiai megfigyelés – fókuszban a tanuló és a tanévkezdés)			45 (40+5)						3	gyj

nappali tagozat:

o 40 óra csoportos gyakorlat: 8x5 óra (alkalmanként 3 tanítási óra megfigyelése + 2 óra elemzés). 20 óra a Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában, 20 óra a Sárospataki Református Kollégium Általános Iskolájában

o 5 óra az írásos dokumentáció készítése

levelező tagozat:

o 3x5 óra csoportos gyakorlat péntekenként a két általános iskolai helyszínen (3 tanítási óra megfigyelése + 2 óra elemzés/alkalom)

Segítségként alább közöljük a tantárgyleírást.

Tantárgy neve: Szakmai gyakorlat 3. (Pedagógiai megfigyelés – Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés)	Kreditértéke: 3
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” ¹² : 100% gyakorlat (kredit%)	
A tanóra ¹ típusa: gyakorlat és óraszám: 45 óra az adott félévben, Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők ² : megfigyelés	
A számonkérés módja: gyakorlati jegy Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok ³ : megfigyelési jegyzőkönyv, beszámoló	
A tantárgy tantervi helye: 3. félév	
Előtanulmányi feltételek: Pszichológiai megfigyelés	
A tantárgy célja: A hallgató ismerje meg a tanévkezdés körülményeit, az alsó tagozatos gyermekek gyermekéletrajzi sajátosságait. Ismerje fel az óvodából iskolába való átmenet nehézségeit, pszichológiai terhét, és ezzel való megküzdés lehetőségeit. Figyelje meg az évnnyitó intézeti értekezletek légkörét, célját, feladatait. Nyerjen betekintést a tanévkezdésben a tanítói tevékenységek körében. Nyerjen betekintést az alsó tagozaton folyó oktató nevelői munkába. Ismerje meg az alsó tagozatos gyermekek nevelő-oktató munkájára vonatkozó módszertani és	

¹ Nftv. 108. § 37. tanóra: a tantervben meghatározott tanulmányi követelmények teljesítéséhez az oktató személyes közreműködését igénylő foglalkozás (előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció), amelynek időtartama legalább negyvenöt, legfeljebb hatvan perc.

² pl. esetismertetések, szerepjáték, tematikus prezentációk stb.

³ pl. esettanulmányok, témakidolgozások, dolgozatok, esszék, üzleti, szervezési tervek stb. bekérése

nevelésméleti szempontból. Ismerje meg és reflektáljon a napi pedagógiai munka releváns elemeire, folyamataira.

A tantárgy tartalma:

A beszoktatás, szervezési feladatok nehézségei. A fegyelmezés alapvető kérdései, gyakorlati megvalósítása.

Az óvoda és iskola átmenet megfigyelése, a gyengéd átmenet biztosításának megismerése, lehetőségeinek feltárása.

A játékos tanítás megfigyelése.

Betekintés az gyermekek tanításának módszertanába, motiválásuk, pihentetésük lehetőségeibe.

Betekintés az alsó tagozatos gyermekek tanításának módszertanába, motiválásuk, pihentetésük lehetőségeibe.

Az alsó tagozat egyes évfolyamaiban folyó oktatási-nevelési gyakorlat megismerése, a fokozatosság, egymásra épülés megfigyelése, elemzése.

Konfliktushelyzetek esetén a konfliktuskezelés hatékony módszereinek megismerése.

Lehetőség szerinti részvétel a tanévnyitó értekezleten és tanévnyitó ünnepségen.

Egyéni megfigyelések végzése a tanévkezdő (első osztályosok) tanítási óráin, napközis és szabadidős foglalkozásain.

Az első osztályosok pszichés terhei, és azzal való megküzdés megfigyelése.

BEADANDÓ: EGYÉNI MEGFIGYELÉSI JEGYZŐKÖNYV (1 DB) ÉS CSOPORTOS MEGFIGYELÉSI JEGYZŐKÖNYVEK (10 DB) KÉSZÍTÉSE, S FELTÖLTÉSE AZ E-LEARNING FELÜLETRE. AZ ÚTMUTATÓ SZERINT.

A **2-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

- NAT 2020
(<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes>)
- Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat
- A gyakorlóhely iskolai pedagógiai programja: <https://rakoczi-sp.edu.hu/dokumentumok/>, <https://www.reformatus-sp.edu.hu/kisrefi/index.php?page=koszonto>

Ajánlott irodalom:

- Falus Iván (főszerk.) (2021): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Akadémiai Kiadó, Budapest. 978 963 454 721 1

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 7. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) Tudása

- Megismeri a hallgató az elsős tanuló életkori sajátosságait.
- Tapasztalatot szerez a tanévkezdés szervezési, oktatási, nevelési feladatairól.
- Megismeri az alsó tagozatos gyermekek testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődését.
- Tájékozódik az általános iskolás gyermekek napi tevékenységéről, az iskola alsó tagozatának működéséről.
- A tanulás sajátosságainak ismerete alapján képes az adott életkori sajátosságok figyelembevételével a célok, tartalmak és tevékenységek, folyamatok, valamint egyéni tanulási utak tervezésére, megvalósítására.
- Megismeri a tanítói pálya szakmai, etikai követelményeit.
- Rendelkezik 6-12 éves gyerekek, gyermekcsoportok és környezetük megismerésére, az őket érintő társadalmi folyamatok értelmezésére vonatkozó elméleti és módszertani tudással.
- Ismeri a komplex oktatási-nevelési célok elérése érdekében szükséges képességek, készségek fejlesztésnek alapjait, feltételeit, módszertani eljárásait az adott fejlesztési szakaszban, 6-10 éves korban.
- Rendelkezik 6-12 éves gyerekek, gyermekcsoportok és környezetük megismerésére, az őket érintő társadalmi folyamatok értelmezésére vonatkozó elméleti és módszertani tudással.

b) Képességei

- Képes lesz felismerni a gyermek, szülők, kollégák nehézségeit a tanévkezdéskor.
- A nevelési, fejlesztési célokat, feladatokat, tartalmakat képes a 6-12 éves gyerekek személyiségére, szociokulturális környezetének főbb jellemzőire tekintettel tervezni, a tapasztalatai alapján reflektálni.
- Támogató tanulási környezetet biztosít.
- A nevelési, fejlesztési célokat, feladatokat, tartalmakat képes a 6-12 éves gyerekek személyiségére, szociokulturális környezetének főbb jellemzőire tekintettel, differenciáltan értékelni.
- Képes analizálni a támogató tanulási környezetet és képes közösségi értékek közvetítésére.
- A hospitáláson látott tevékenységekre szakszerűen reflektál.
- Együttműködik a nevelési folyamat többi szereplőjével, képes elgondolásait előadni és megvitatni, eredményeit, javaslatait szóban és írásban hitelesen és szakszerűen közreadni.
- Képes a 6-12 éves korosztály iskolán kívüli szabadidős tevékenységét széleskörűen átlátni, reflektálni a hospitáláson tapasztaltakra.

c) Attitűdje

- Elfogadó attitűd, empátia alakul ki a tanuló iránt, valamint a pálya iránti elkötelezettséggel
- Tevékenysége során inkluzív, befogadó szemléletet képvisel, törekszik a családok kulturális hagyományainak tiszteletben tartására.
- Szabadidős lehetőségek terén is elkötelezett a különböző szociokulturális környezetből érkező, a sajátos nevelési igényű, illetve a fogyatékos gyerekek közösségbe történő beilleszkedésének támogatása iránt.
- Igényli az önreflexiót, a szabadidős tevékenységek során felmerülő nevelési folyamat és saját tevékenysége több szempontú elemzését, értékelését.
- Nyitott a szabadidős nevelési gyakorlat során felmerülő új elméletek és módszerek, a technológiai lehetőségek, információs és kommunikációs technológiák megismerésére és alkalmazására.

d) Autonómiája és felelőssége

- A hatáskörébe tartozó területeken felelősséget vállal
- Hatáskörében felelősséget vállal a 6-12 éves gyerekek teljes körű egészségfejlesztéséért.
- Felelősséggel vesz részt az iskolán kívüli szabadidős programok során a harmonikus, támogató légkör kialakításában.
- A hatáskörébe tartozó területeken felelősséget vállal a kulturális hagyományok ápolásáért, a kultúrák közötti megértés és kommunikáció elősegítéséért.
- Munkájával összefüggő pedagógiai kérdésekben a jogszabályok és az intézményi keretek között – önállóan dönt.
- Felelősséggel vesz részt intézményében a harmonikus, támogató légkör kialakításában.
- A hatáskörébe tartozó területeken felelősséget vállal a kulturális hagyományok ápolásáért, a kultúrák közötti megértés és kommunikáció elősegítéséért.

2. A GYAKORLAT RENDJE

- A tantárgy gyakorlati részét gyakorlatvezető egyetemi és általános iskolai oktató irányítja.
- A szakmai gyakorlatokra vonatkozó részletes tájékoztatások (időrendi beosztás, helyszínek, a kiscsoportos és az egyéni megfigyelés tartalmi szempontjai, kötelezettségei; az iskola házirendje és viselkedési normái) az általános iskolai mentorokkal való egyeztetést követően, a Neptunban küldött információval történnek.
- A teendőkről a gyakorlatvezető oktató információt küld a Neptunban.

3. A HALLGATÓK TEENDŐI, KÖTELEZETTSÉGEI

- A gyakorlatokon kötelező a megjelenés az előkészítő órán közölt időpontoknak megfelelően. A jelenlétet a felelős gyakorlatvezető ellenőrzi és dokumentálja.
- A hallgatót megfigyeléseiben, megfigyeléseinek rögzítésében segíti a mellékelt "Szempontsor a pedagógus munkájának megfigyeléséhez".
- Igazolatlan mulasztás a gyakorlatból történő kizárást eredményez.
- Késés esetén csak a következő iskolai időegységen (órán, foglalkozáson) vehet részt.
- A gyakorlat pótlására szervezeten, az oktató pontos értesítésével kerül sor, egy alkalommal.
- Amennyiben a hallgató nem teljesíti a kurzus követelményeit, nem veheti fel a következő félévben a rá épülő kurzust.
- **A gyakorlaton a hallgató megjelenése, öltözködése, viselkedése feleljen meg az intézmények házirendjének.**
- A hallgató a megfigyelés alatt maradjon háttérben, ne zavarja a foglalkozást, a tanórát!
- A tantárgyi teendők, egyetemi oktató által meghatározott dokumentumait sorra rendre dolgozza fel és a megszabott eljárásrend szerint nyújtsa be értékelésre.

- A levelezős hallgatók kötelezettségei mindenben megegyeznek a nappali tagozatos hallgatókéval. A szervezésbeli tudnivalókat a Campus tantárgyért felelős oktatója közli.

4. A GYAKORLATVEZETŐK ELADATAI

- A tanegység gyakorlatvezető oktatója (továbbiakban: gyakorlatvezető), a Campus és a gyakorlólhely intézményi előírásainak megfelelően és szükség szerint más gyakorlatvezetőkkel is egyeztetve szervezője a csoportra vonatkozó (nagy hallgatói létszám esetén csoportbontással) konkrét beosztás (időpontok, osztályok és tantárgyak, egyéb helyszínek és teendők) elkészítésének.
- A tantárgy a gyakorlatvezető egyetemi oktató szervezésében kezdő órával indul.
- A tantárgy egészéért felelős gyakorlatvezető oktató összesítő adminisztrációt végez (jelenlét, rész-eredmények), a záró minősítésről összesítő jegyzéket vezet és feladata a félév végi értékelés, valamint a Neptun-rendszerbe történő bejegyzés is.
- Az igazoltan hiányzók számára a gyakorlatvezető egyetemi oktató egy alkalommal pótlehetőséget biztosít (a szükséges intézményi egyeztetésekkel), erről a lehetőségről az érintett hallgatókat értesíti.
- A gyakorlatvezető ellenőrzi a hallgatók gyakorlati helyszíneknek megfelelő öltözetét, viselkedését, gyerekekkel való kapcsolatát.
- Ha a hallgató megjelenése és viselkedése a gyakorlat megkezdése előtt nem az előírásoknak megfelelő, a gyakorlati napon nem vehet részt, azaz a napi szakmai gyakorlatát el sem kezdheti.
- A gyakorlatvezető a félév során a hallgatók teljesítményeit folyamatosan értékeli.

5. SZEMPONTOK AZ EGYÉNI MEGFIGYELÉSHEZ

EGYÉNI MEGFIGYELÉS

1. A hallgató rövid megfigyelést készít egy választott tanulóról, megfigyeli a tevékenységeit és rögzíti *egyéni megfigyelési jegyzőkönyvben* 45 percen (egy tanítási órán) keresztül (mikor, mit csinál, kivel, mivel).
2. A hallgató tapasztalatokat gyűjt a tanév előkészítéséről az első tanítási napokról, hetekről. Megfigyeli az első osztályosok beilleszkedését (a tanulás megkedveltetése, az ún. szoktatási időszak, módszerek, eszközök a tanulásra való felkészítésben, a gyerekek kapcsolatának alakulása a tanítóval, társakkal).

3. Figyelemmel kíséri a nevelők tanév eleji munkaszervezési, ügyintézési feladatait.
4. Megismeri az iskolai életet: heti rend, napi órarend, iskolai szokásrend, az osztály jellemzői.
5. Figyelemmel kíséri a tanulók és a tanító napi tevékenységét, a tanítót megegyezés szerint segítse a tanulókkal kapcsolatos teendőkben (reggeli étkezés, öltözés az udvari szünetben, játék, munkaszervezési, technikai feladat a tanóra alatt).
6. Kapcsolatot teremt a tanulókkal: beszélgessenek velük, kapcsolódjon be a játékokba, beszélgetésükbe a szünetekben.
7. Kapcsolatot teremt a tanulókkal a szünetekben.
8. Beszélget a tanítóval a tanulóról (ha van rá idő és mód).

NAPPALI KÉPZÉS SORÁN:

2 x 20 óra csoportos gyakorlat két intézményben, keddi napokon

LEVELEZŐS KÉPZÉS SORÁN:

3 x 5 óra csoportos gyakorlat péntekenként

EGYÉNI MEGFIGYELÉS JEGYZŐKÖNYVE

IDŐ	megfigyelt viselkedés leírása- mit csinál, mit mond?	esetleges eszközök	esetleges társak	megjegyzés
0-5'				
5-10'				
10-15'				
15-20'				
20-25'				
25-30'				
30-35'				

35-40'				
40-45'				

CSOPORTOS MEGFIGYELÉS

A hallgató feladata, hogy minimum 10 hospitálási jegyzőkönyvet készítsen az általa hospitált órákról. A feladat átvezet a következő féléves mikrotanítási gyakorlatra, így célja az, hogy bemutassa, hogy a hallgató számára követhető egy-egy adott tanóra kivitelezésének mikéntje. Elsősorban pedagógiai beszámoló az óra lefolyásáról.

Cél: a tanító feladataival való azonosulás, az óraelemzés képességének alapozása. Az iskolai tevékenységrendszer sokszínűségének és folyamatának bemutatása, az iskola és a 6-11 éves korosztály megfigyelése, az elmélet és gyakorlat összefüggéseinek felismerése. A hallgatók legyenek képesek addigi pszichológiai, pedagógiai tanulmányaikkal összevetni a látottakat.

1. Ismerkedés az iskolával
 - a. A hospitálás helyszínéül szolgáló iskola tárgyi körülményinek megfigyelése.
 - b. Az osztály tárgyi körülményeinek megfigyelése, mentálhigiénés szempontok érvényesülése.
 - c. Az ülésrend segíti-e a tanuló-tanuló és a tanuló-tanító kommunikációját?
 - d. Ismerkedés az iskola pedagógiai programjával, házirendjével.
 - e. Hagyományok megismerése
 - f. Tankönyvcsaládok és taneszközök, informatikai eszköztár feltérképezése.
2. Ismerkedés a megfigyelendő osztály jellemzőivel
 - a. Osztálylétszám, fiú-lány arány.
 - b. A tanulói létszám változása az évek során.
 - c. Tanulási képességek, tanulmányi eredmények.
 - d. Problémás tanulók.
 - e. Szülők és tanítók kapcsolata.
 - f. Osztályszokások, az osztály légköre.
3. A tanulók részvétele a tanítási folyamatban – különböző tanítási órák megfigyelése. Tanórai megfigyeléseit rögzítse az alábbi *csoportos megfigyelési jegyzőkönyv* szempontjai szerint.

Minden bemutatón és óraelemzésen a hallgatónak részt kell vennie.

6. ÉKELÉSI RENDSZER

A minősítés feltétele a gyakorlaton való aktív részvétel, egyéni és csoportos hospitálási napló készítése és valamennyi látott óráról írásos jegyzőkönyv készítése, amely alkalmas a tartalmas elemzésre. Az értékelés módja: gyakorlati jegy.

Jelenléti összesítő

Tantárgy: Szakmai gyakorlat 3. (Pedagógiai megfigyelés – Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés)

Sorszám	Név	Alkalmak					3	4	5	6	7
		1 (egyéni) dátum	1. (csop.) dátum	2. (csop.) dátum							
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											

A Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola csengetési rendje:

1. óra 8.00-8.45
2. óra 9.00-9.45
3. óra 10.00-10.45
4. óra 10.55-11.40
5. óra 11.50-12.35
6. óra 12.40-13.25
7. óra 13.45-14.30
8. óra 14.30-15.15
9. óra 15.15-16.00

A Sárospataki Református Kollégium Általános Iskolája csengetési rendje:

Csengetési rend

	Hétfő	Kedd – Péntek
Hétkezdő	08:00-08:30	07:50-07:55
Áhítat		
1. óra	08:45-09:25	07:55-08:40
2. óra	09:40-10:20	08:50-09:35
3. óra	10:30-11:10	09:50-10:35
4. óra	11:20-12:00	10:45-11:30
5. óra	12:10-12:50	11:40-12:25
6. óra	13:00-13:40	12:35-13:20
7. óra	13:45-14:25	13:25-14:10
8. óra	14:55-15:35	14:30-15:10
9. óra		15:15-15:55